

Länsstyrelsen
Västerbottens län

Bilaga 2 till ” Beslut om
naturreservat för Sandsjöberget”.

SKÖTSELPLAN

Datum
2009-11-25

Ärendebeteckning
511-10474-2009
Arkivbeteckning
2402230

1(10)

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET SANDSJÖBERGET I LYCKSELE KOMMUN

Foto: Hendrik Sporrang/Länsstyrelsen

Länsstyrelsen i Västerbottens län
Storgatan 71B
901 86 Umeå
Växel: 090-10 70 00

1. Syftet med säkerställande och skötsel

Syftet med säkerställande och skötsel av Sandsjöbergets naturreservat är att vårda och bevara de värdefulla naturmiljöerna med naturskogsartade barrskogar och lövrika barrnaturskogar samt att återställa livsmiljöer för den skyddsvärda arten långskägg (*Usnea longissima*). Syftet nås genom fri utveckling där naturliga processer tillåts fortgå ostört samt genom riktade skötselåtgärder för att gynna känsliga lavar.

Naturskogsstrukturer som skiktning, gamla grova träd och död ved ska förekomma i gynnsam omfattning. Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i hela reservatet och besökare ska kunna uppleva områdets typiska naturmiljöer och arter. Utöver friluftsliv, ska reservatet även kunna utnyttjas för naturstudier, undervisning och forskning.

2. Beskrivning av naturreservatet

2.1 Administrativa uppgifter

Namn	Sandsjöberget
Nummer	2402230
Reg-DOS id	2015004
Natura 2000	-
Kommun	Lycksele
Län	AC
Lägesbeskrivning	8 km ONO Örträsk, Lycksele kommun, ekokarta 21J 4c Mittkoordinat (RT90 2,5 gon V): 1661368, 7120786
Naturgeografisk region	30 a, Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden
Värdetrakt	-
Bränningstrakt	-
Gräns	Se beslutskarta
Markägare	Sveaskog
Fastigheter	Del av Sandsjönäs 1:1
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västerbottens län
Totalareal	127 ha
Skyddad areal produktiv skog	105 ha

2.2 Naturtyper

Naturtypsindelning ¹		Areal (ha)
Tallskog	Tallskog av lingonristyp (2.1.1.4)	17,0 ha
Granskog	Granskog av blåbärsristyp (2.1.2.1)	76,9 ha
	Granskog av högört typ (2.1.2.6)	6,9
	Löv-barrblandskog av ris-grästyp (2.3.1.2)	5,6
Löv-barrblandskog	Löv-barrblandskog av örttyp (2.3.1.3)	14,7
	Fattig kärrvegetation (3.2)	4,4
Våtmarker	Skogs-och krattkärrvegetation (3.3)	1,7

¹ Naturtypsindelning enligt *Vegetationstyper i Norden, 1994*. (se bilaga 1)

Naturtypsindelning ²		Areal (ha)
Skog	Västlig taiga (9010)	110,9
	Högörtsgranskog (9050)	6,9

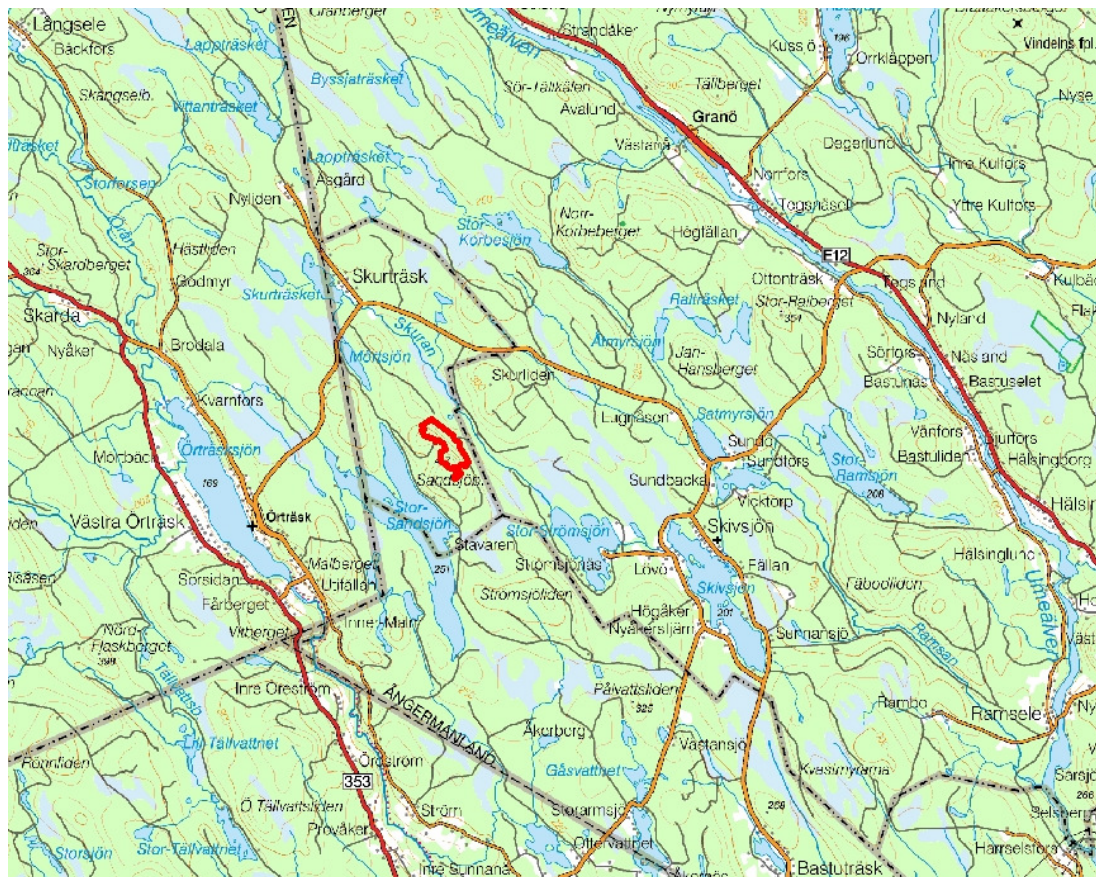
	Övrig skogsmark (91D0)	3,3
	Skogsbevuxen myr (91D0)	1,7
Våtmarker	Öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn (7140)	4,3

2

Naturtypsindelning enligt basinventering av skyddad natur, rådets direktiv 92/43 EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (se bilaga 2).

2.3 Beskrivning av reservatet

Sandsjöbergets naturreservat ligger ca 8 km östnordöst om Örträsk på gränsen mellan Lycksele och Vindelns kommuner och varierar mellan 220 till 417 meter över havet. Bergsmassivet Sandsjöberget-Stenberget är en mycket skarpt markerad bergrygg mellan Stor-Sandsjön och Skurån. Bergen reser sig flera hundra meter över det annars flacka landskapet. Terrängen inom reservatsområdet är bitvis mycket brant och dramatisk, med flera blockiga branter och regelrätta stup på Sandsjöberget och Stenbergets östsidor. En rätt djupt skuren dalgång med flera ravinliknade partier skär in mellan de bågge bergen.

Översiktskarta Sandsjöbergets naturreservat. Röd markering = Sandsjöbergets Naturreservat, grön markering = befintliga reservat.

Sandsjöbergets branta former styrs helt av berggrunden och moräntäcket är i allmänhet tunt i de högre delarna. I svackan mellan de två höjderna och ned mot Skurans dalgång är mäktigheten dock lite större. Moränens blockighet är i allmänhet normal men i branterna finns det en hel del block. En talus brant finns i den sydöstra delen. I de lägre partierna i nordost breder torv ut sig liksom på det flacka dalgången mellan Stenberget och Granberget. Berggrunden består av röd till rödgrå, grovkorning, porfyrisk granit, s.k. Revsundsgranit, som lokalt har inneslutningar och fragment av metagråvacka.

Skogen i området består i huvudsak av mycket lövrika gran- och barrblandskogar. Merparten av området verkar utgöras av en cirka 150 år gammal bränna. I de brantaste över delarna av bergen har ingen skogsbruksåtgärd genomförts efter den senaste branden. I dessa områden växer grandominerad med stort inslag av 200- till 250-åriga tallar, ofta med brandljud. Området är lövrikt och det finns allmänt med asp och björk samt lite sälg. I de brantaste delarna av ost- och nordost-sluttningarna finns lodytor, block och större inslag av tall. Död ved förekommer överlag rätt allmänt i form av färskare och rätt klena lågor av både barr- och lövträd. Bitvis finns även mindre ansamlingar med grov död ved. Ovanför nordostbranden på Stenberget hittades den i länet mycket sällsynta laven långskägg på några granar. På Stenbergets lilla sydvästssluttning finns tät, orörd stavatallskog med ca 100-åriga träd och allmänt med 200- till 300-åriga, rätt klenta tallöverståndare med brandljud. I de mindre branta delarna av de bägge bergens nordostsluttningar växer en grandominerad, tät och olikåldrig lövrik blandskog med gott om grova aspar, sälgar och björkar. Enstaka äldre barrträd på över 150 år förekommer också. Klenare barr- och lövträdslågor förekommer rikligt, medan det är måttligt med grövre lågor och torrträd. Arter som lunglav och garnlav förekommer allmänt. I dessa områden finns en del äldre avverkningsspår som vittnar om att dimensionshuggningar av främst kvarstående tall verkar ha skett efter den senaste branden.

På de flacka markerna sydöst om Sandsjöberget utgörs skogen av en skiktad och olikåldrig granskog med inslag av ca 150 årig tall samt 150 till 230 åriga granar. Lövinslaget är stort och består av både grov gammal asp, en del medelålders asp samt bitvis även rikligt med björk. De centrala delarna utgörs här av senvuxen gammal björkrik gransumpskog. Över i stort sett hela detta område finns vidare ett stort inslag av grov asp. Död ved förekommer huvudsakligen i måttlig mängd. Fläckvis är det dock mer allmänt med både torrakor och färskare lågor av gran och löv. Det finns gott om hänglav i området och många granar är helt draperade i garnlav. Området verkar ha underröjts och delvis även gallrats manuellt någon gång under de senaste 20 - 30 åren.

Långskägg. Foto: Hendrik Sporrang/Länsstyrelsen

Arter (hotkategori enligt rödlista 2005 inom parentes): **Kärlväxter:** jungfru-marie nycklar, knärot, lappranunkel, spindelblomster, ögonpyrola; **Lavar:** blanksvart spiklav, brunpudrad nållav (NT), bårdlav, dvärgbägarlav (NT), fertil garnlav, korallblylav, kortskaftad ärgspik, liten spiklav, luddlav, lunglav (NT), långskägg (VU), skinnlav, skrovellav (NT), småflikig brosklav (NT), stiftgelélav (NT), stuplav, violettgrå tagellav (NT), vitgrynig nållav; **Mossor:** vedtrappmossa (NT), liten hornflikmossa (NT), vedflikmossa; **Vedsvampar:** doftticka (VU), blackticka (VU), gammelgranskål (NT), gräddporing (VU), harticka (NT), kandelabersvamp (NT), silkesporing, stjärntagging (NT), stor aspticka (NT), ullticka; **Fåglar:** järpe, kungsörn (NT, orre, spillkråka, tjäder, tretåig hackspett (VU).

3. Skötselområden för naturvärden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i tre skötselområden med utgångspunkt från de övergripande naturtyperna i området. För varje skötselområde redovisas mätbara bevarandemål. Skötselområdets bevarandetilstånd anses gynnsamt när dessa bevarandemål är uppnådda.

3.1 Skötselområde 1, skog med fri utveckling, areal 117 ha

Skötselområdet består av merparten skogsmark inom reservatet. Skogen varierar från brandpräglade granskogar med stort inslag av gamla träd, till lövrika barrskogar med självgallrat löv. Även mindre områden med brandpräglad tallskog ingår också i skötselområdet (bilaga 3, delområde 1). Skötselområdet ska lämnas för fri utveckling vilket innebär att utvecklingen ska präglas av naturliga processer så som trädens åldrande och döende, stormfällningar, insekters och svampars nedbrytning av ved samt nyetablering av träd i skogen. Det innefattar även att en spontan brand bör tillåtas brinna så långt möjligt är inom reservatet utifrån säkerhetsmässiga aspekter

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen natur-och urskogsartad skog uppgår till 117 ha.

Skötselåtgärder

Inga åtgärder

3.2 Skötselområde 2, skog med känsliga lavar, areal 3 ha

Skötselområdet består delvis av senvuxen gransumpskog och dels av lite yngre granskog med varierande inslag av grov asp (bilaga 3, delområde 2). Ett flertal arter av rödlistade lavar finns inom skötselområdet som på längre sikt kan missgynnas om de beskuggas av ett allt för tätt skogsbestånd. För att bevara dessa arter på lång sikt får selektiv ringbarkning eller andra metoder för att röta granar för att skapa luckor, ske vid behov. I övrigt ska området lämnas för fri utveckling. vilket innebär att utvecklingen ska präglas av naturliga processer så som trädens åldrande och döende, stormfällningar, insekters och svampars nedbrytning av ved samt nyetablering av träd i skogen. Det innefattar även att en spontan brand bör tillåtas brinna så långt möjligt är inom reservatet utifrån säkerhetsmässiga aspekter.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- hotade och känsliga lavar ska finnas kvar i livskraftiga bestånd
- området har en ostörd hydrologi

Skötselåtgärder

För att öka ljusinsläppet och gynna särskilda lavar i de skogsdelar som har ett tätt skogsbestånd och där lavarna förekommer, ska ringbarkning av gran eller liknande skötselmetoder utföras vid behov. Skötseln ska utformas så att skogen bibehåller en luckig och skiktad prägel. Behandlade träd ska lämnas kvar inom skötselområdet. I övrigt ska inga åtgärder utföras.

3.3 Skötselområde 3, våtmarker med fri utveckling, areal 7 ha

Skötselområdet består av några mindre våtmarker som delvis är glest trädbeklädda, ofta i direkt anslutning till hyggen eller ungskog. Skötselområdet ska utvecklas fritt utifrån naturliga hydrologiska processer med de strukturer och artsamhällen som hör dessa naturtyper till.

Bevarandemål

Det är gynnsamt tillstånd när följande bevarandemål är uppnådda:

- arealen våtmarker uppgår till 7 ha.

Skötselåtgärder

Inga åtgärder.

4. Skötselområden för friluftsvärden med mål och åtgärder

Hela reservatet redovisas som ett skötselområde med avseende på friluftsliv och anläggningar (bilaga 4). Sandsjöberget utgör främst ett lokalt friluftsområde som utnyttjas för jakt, svamp- och bärplockning. Utanför de lokala invånarna är troligen Sandsjöberget ganska okänt utflyktsmål för den generellt naturintresserade allmänheten. Besöksfrekvensen till Sandsjöberget bedöms få liten omfattning. Den eventuella ökningen av besök till följd av reservatsbildningen bedöms inte komma att äventyra områdets naturvärden.

4.1 Skötselområde för Friluftsliv och anläggningar

Det övergripande målet för friluftslivet är att området ska nyttjas utifrån dess naturgivna förutsättningar. Nyttjandet av området som utflyktsmål ska främjas genom att två reservatsskyltar iordningställs vid reservatsgränsen i områdets östra del respektive nordvästra del. Informationsskyltarna (A3) med karta över reservatet ska sättas upp vid de skogsbilvägar som tangerar reservatsgränsen. Lämplig placering av skyltarna presenteras på kartan i bilaga 4.

Mål

- Det ska finnas två väl underhållna informationsskyltar med beskrivning av naturmiljöer i reservatet, föreskrifter för allmänheten samt en karta

Skötselåtgärder

- Montering av informationsskylt

5. Övriga anläggningar

Inga övriga anläggningar finns inom reservatet.

6. Nyttjanderätter

Jakt får bedrivas av jakträttsinnehavare enligt gällande jaktlagstiftning och i enlighet med gällande reservatsföreskrifter.

7. Utmärkning av gränser

Reservatet ska hållas väl utmärkt enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar. Gränserna bör ses över vart 10:e år och målas om vid behov.

8. Sammanställning av skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Var	Prioritet ¹
Montering av informationsskylt	Se bilaga 4	1
Tillskapande av död granved	Se bilaga 3, skötselområde 1	2

¹Siffran anger prioriteringsordning ifall genomförandet av skötselåtgärderna begränsas av tillgängliga resurser, där 1 är högsta prioritet och 3 lägsta.

9. Uppföljning och tillsyn

Tillsynen av området utförs av naturvårdsförvaltaren och ska dokumenteras skriftligt. Tillsynen innefattar, utöver en besiktning av att reservatsföreskrifterna efterlevs, även alla anläggningar, utmärkningar och skyltar inom reservatet. Uppföljningen ska ske minst vart annat år. Brister och fel ska dokumenteras och åtgärdas.

Tillsynen och uppföljningen av reservatet kommer tillsammans att utgöra ett underlag för en eventuell revidering av skötselplanen.

9.1 Uppföljning av skötselåtgärder

I samband med att skötselåtgärder utförs ska utgångsläget innan åtgärden, tidpunkt för åtgärd, åtgärdens omfattning och utförande samt uppnått resultat dokumenteras för att möjliggöra en långsiktig uppföljning. Vidare ska även kostnaderna för åtgärderna noteras.

9.2 Uppföljning av bevarandemål

Områdets bevarandemål ska följas upp enligt fastställda metoder för uppföljning av skyddad natur. Uppföljningen kommer att ske utifrån reservatets skötselområden och enligt den indelning i naturtyper för basinventering av skyddad natur som presenteras på kartan i bilaga 2. Indelningen kan komma att ändras efter ytterligare fältbesök i reservatet eller efter att området har flygbildstolkats.

Kartbilagor:

1. Naturtypsindelning enligt Vegetationstyper i Norden
2. Naturtypsindelning enligt basinventering av skyddad natur
3. Skötselområden för naturvärden
4. Anläggningar för friluftsliv